

♭: Franc Križnar

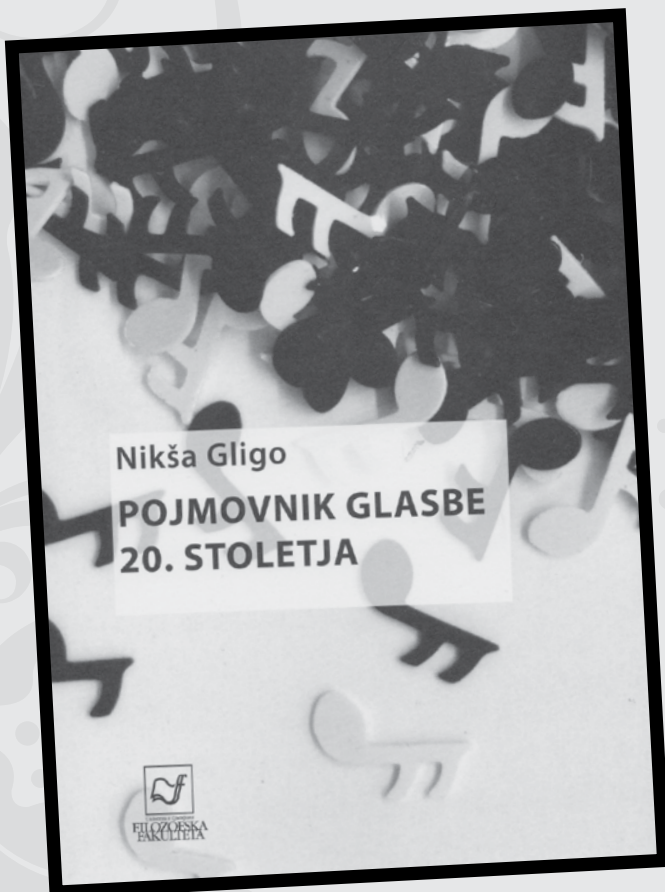
franc.kriznar@siol.net

Nikša Gligo, *Pojmovnik glasbe*

20. stoletja (prevod),

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012 (395 str.);

29,90 evra

Pred nami je nekoliko prirejena oblika izvirnega priročnika, ki ga je leta 1996 dokončal akademik dr. Nikša Gligo, poznavalec zgodovine glasbe 20. stol., hrvaški muzikolog in redni profesor za glasbo na univerzi v Zagrebu. V slovenski različici je zbranih in opisanih več kot tisoč muzikoloških pojmov in ključnih glasbenih pojavov s poudarkom na glasbenih žanrih minulega stoletja. Pojmovnik je opora vsem, ki se ukvarjajo z glasbo teoretično ali praktično in želijo pri svojem delu uporabljati pravilno glasbeno terminologijo. Pojmovnik naj bi bil temeljno delo zgodovine glasbe 20. stol. Avtor je v knjigi v leksikalni obliki in na izviren način zaobjel znanje o glasbi prejšnjega stoletja. Ta se tako ne razkriva samo v obliki zgodovinskih pregledov ali seznamov imen osrednjih osebnosti, temveč kot niz terminov in pojmov, s katerimi je mogoče opredeliti in ujeti raznolikost dogajanj in pojavov v glasbi 20. stol. Monografija je namenjena študentom in ljubiteljem glasbe, ki se kakor koli ukvarjajo z glasbeno umetnostjo in kulturo 20. stol.

Gre očitno za povsem nov pojmovnik, kateremu je predgovor k slovenski izdaji napisal Leon Stefanija, drugega pa avtor N. Gligo. V njih je že razložena vsa uporabljena metodologija sestave in vsebina ter posebnosti, kot so npr. številne uporabljene kratice. Kljub temu da jih je kar precej, je stvar zelo prozorna, nazorna in pregledna, da ne rečem že zastavljena metodološ-

ko eksplicitno. Seveda med njimi in še zlasti v nadaljevanju, v samem pojmovniku, najdemo še kakšno »cvetko«, kar pa je zagotovo po eni strani zgodovinska terminološka obremenitev kakor tudi slušna in lektorska obravnava določenih pojmov. Če začnem pri instrumentalnem gledališču, ki bi ga v skladu z lektorskim posegom raje videl zapisanega (str. 141) kot instrumentalno, če ni v njem zaslediti celo kakšnega hrvatizma, prek popolnega strinjanja s serijo oz. serialno glasbo, kar vsekakor več kot pol stoletja tudi na Slovenskem velja (vse od njene pojavnosti okoli leta 1950) za neke vrste »pravoverni« termin (str. 296) je zadeva več kot sprejemljiva; pa vse do tonalnosti – tonalitnosti (str. 338–339), kar je pa vsekakor že preveč. Tonalnost je pač smiselna, ima svojo (zgodovinsko) obremenitev in preteklost, pa je pojmovno, slišno in uporabnostno že toliko časa v (upo)rabi, da bi jo kanilo obdržati? Ali potemtakem pomeni, da se bosta zaradi teh in morda še zaradi katerih drugih pojmovnih novosti zdaj slovenska glasbena teorija in terminologija postavili na glavo? Kako si avtor in njegovi nadaljevalci predstavljajo to »revolucijo«? Ali ne bi vseh teh »cvetk« prepuščili evoluciji in morda šele v prihodnjem pojmovniku (za glasbo) 21. stoletja po zdajšnjem in očitnem premikanju vse še predstavili oz. zamaknili za eno stoletje v prihodnost?

Zato pa so zagotovo še najbolj sprejemljivi pojmi za vse modernizme, ki izhajajo tudi iz drugih glasbenih zvrsti in žanrov in ne le samo tisto, kar velja za klasično oz. resno glasbo. Kot je zapisal eden od recenzentov Gregor Pompe: »[...] Posebna odlika dela je, da obravnava raznolike glasbene žanre 20. stol., zaradi česar je lahko dobrodošla tako klasično izobraženemu glasbeniku kot tudi vsem tistim, ki jih zanimajo različni žanri popularne glasbe. [...]«. Najbolj umevne so seveda tiste opombe, ki kažejo na številčne tujejezične izvore (angl., nem., fr. in it.), ET npr. pomeni etimološko (tj. zgodovinski razvoj in prvotni pomen besede), D je definicija pojma, SIGLE so npr. kratice oz. okrajšave, KM je komentar o pojmu, KR je kritika rabe pojma, V so vodilke in PRIM primerjave. Vse to je še dodatno razloženo v navodilih. Po pojmovniku A–Ž (str. 15–370, tj. dobrih 355 strani) sledi še znanstveni aparat, ki vsebuje sigle, bibliografijo (uporabljene literature) in imensko kazalo. Med njimi najdemo samo eno (slovensko) ime, sopotnika moderne glasbe 20. stol. Vinka Globokarja, in kar nekaj imen slovenskih muzikologov (srednje generacije); zagotovo manjkajo še skupina Laibach, skladatelji Lojze Lebič, Milan Stibilj, Slavko L. Šuklar in še kdo. Glede na izvirnik *Pojmovnika* se podobno godi tudi Hrvatom. Očitno je tole, kar sicer predstavljamo v slovenskem prevodu,

izvirno hrvaško muzikološko delo, ki je očitno le evropska, če že ne svetovna literatura. Drugi recenzent Leon Stefanija (ta nastopa tudi v vlogi urednika slovenske izdaje) je morda tudi takole »obranil« omenjeni izbor, prevod idr.: »[...] Neoporečen znanstveni aparat, strokovna širina, natančnost in uporabna vrednost jedrnatih razlag kompleksnih glasbenih pojavov so odlike, ki knjigo preprosto uvrščajo med obvezno literaturo vsakega ljubitelja glasbe in poklicnega glasbenika obenem. [...]«. Ali tudi z vsemi pripisanimi opombami, kritikami in dvomi vred?

Slovenski prevod *Pojmovnika glasbe 20. stoletja* je nastal po hrvaškem izvirniku *Pojmovni vodič kroz glazbu 20. stoljeća: s uputama za pravilnu (in ne pravilno) uporabu pojmova* avtorja Nikše Gliga so pod uredniško taktirko L. Stefanije prevedli Tjaša Poklar (od črke A do F), Tomaž Gržeta (G–M), Urška Indjić (N–R) in Jelena Grazio (S–Ž). Knjigo je tehnično uredil, oblikoval naslovnico in opravil (računalniški) prelom Jure Pregelau, slika na naslovnici je vzeta s (svetovnega) spleta www.mcssl.com, jezikovni svetovalec celotne monografije oz. njenih (so)avtorjev pa je bil Hotimir Tivadar. Knjigo sta izdala (in založila) Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in njen Oddelek za muzikologijo, natisnila pa jo je Birografika Bori, d. o. o.

Avtor **Nikša Gligo** (roj. 1946) je redni profesor muzikoloških predmetov na Akademiji za glasbo Univerze v Zagrebu in redni član Hrvaške akademije znanosti in umetnosti. Težišče njegovega muzikološkega raziskovanja in ustvarjanja (pisanja) so glasba 20. stol., glasbena terminologija in semiotika/semigrafija (tj. znamenoslovje/znakovna pisava) glasbe. S svojim znanstvenim in pedagoškim delom je na omenjenih področjih pomembno prispeval k muzikološki znanosti na Hrvaškem in tudi drugje po Evropi. Zlasti pomemben je Gligov prispevek k standardizaciji glasbene terminologije, kar je razvidno predvsem v njegovem *Pojmovniku glasbe 20. stoletja*.